

УДК 657.24

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-46>**Шинкаренко А. В.**

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, оподаткування та фінансів,
Кропивницький інститут державного та муніципального управління
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4589-3028>

Костенко В. Г.

асистент кафедри бухгалтерського обліку,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4406-8424>

Shynkarenko Alla

Kropyvnytskyi Institute of State and Municipal Administration

Kostenko Valentina

Central Ukrainian National Technical University

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто сутність поняття інновації та інноваційного процесу. Узагальнено ознаки інновацій для інформаційного забезпечення та ведення обліково-аналітичної роботи. На базі чинного українського законодавства та методичної літератури визначено об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності. Наведено систему інформаційного забезпечення інноваційної діяльності суб'єкта господарювання, яка забезпечить ефективне управління та прийняття якісних управлінських рішень щодо інноваційної діяльності на підприємстві. Досліджено основні аспекти системи обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. Проведено узагальнений аналіз діючої методики організації обліку інноваційної діяльності та запропоновано відкриття аналітичних рахунків для обліку інновацій за видами інноваційних витрат, що надасть можливість отримувати більш повну, оперативну і достовірну інформацію про інноваційні процеси на підприємстві з метою подальшої економічної оцінки ефективності інноваційних проєктів та програм.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності, інформаційне забезпечення, облік інноваційної діяльності, управління інноваціями.

INFORMATION SUPPORT AND ACCOUNTING REFLECTION OF INNOVATIVE ACTIVITY OF ENTERPRISE

The article considers the essence of the concept of "innovation". Knowing of theoretical essentials of innovations will enable to create an effective system of management of innovation processes at the enterprise. From this point of view it is expedient to consider the definitions of innovations and their classification. In given article, an author reveals the notions of innovation and innovation process that exist in economic literature by now, considers existing classifications of innovations. The article summarizes classification features of innovations for doing the accounting and analytical work. Objects and subjects of innovation are determined on the basis of the Ukrainian legislation and methodological literature. A basic task to activation of innovative development of enterprise is forming of him informative and registration-analytical providing that must assist expansion of possibilities of forming and use of them innovative potential. The system of information support of innovative activity of the enterprise is presented, which will provide effective management of innovation activity in the enterprise. The basic aspects of accounting and analytical support management of the enterprise are considered. The analysis of results of researches testifies that some problems of the informativ providing and registration reflection remain the objects of discussions. In particular in the published researches are absent unambiguous approach in relation to determination of essence of the informative providing, of selection of his constituents, and also clear variant of registration process of innovative activity. An important problem for today is creation on the enterprise of the system of the informative providing and improvement of registration process of innovations, that would answer the basic requirements. An analysis of the current methodology for the organization of accounting for innovation activities has been carried out and the opening of analytical accounts for accounting for innovation by types of innovation costs has been proposed, which will provide an opportunity to obtain more complete and reliable information about innovation processes at the enterprise in order to further economically evaluate the effectiveness of innovation projects and programs. Introduction in practice of industrial enterprises of the offered methodical approaches on questions forming of the informative and registration-analytical providing of enterprise will assist the increase of efficiency of innovative activity.

Keywords: innovations, innovative activity, objects and subjects of innovation activity, information support, accounting of innovation activity, management of innovation.

JEL classification: M15, M41, O32.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки інновації є важливим засобом досягнення високої прибутковості і стійкості розвитку підприємства. Постійне впровадження досягнень науково-технічного

прогресу забезпечує ефективну діяльність у конкурентному середовищі. У динамічному зовнішньоекономічному середовищі діяльності підприємства досягнення довгострокових цілей неможливе без постійного онов-

лення застосовуваних технологічних, управлінських, соціальних та інших процесів, асортименту продукції (товарів, послуг) і пошуку нових ринкових можливостей (освоєння нових ринків збуту). Їх ефективний провайдинг залежить від якості інформаційної бази економіко-облікових аспектів інноваційної діяльності.

Прийняття управлінських рішень щодо розроблення й упровадження інновацій здійснюється на підставі повної, правдивої та достовірної інформації, яка надається системою бухгалтерського обліку і підтверджується відповідними даними. Зважаючи на це, питання ведення обліку інноваційної діяльності потребують більш глибокого теоретичного та методологічного осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням облікового відображення інноваційної діяльності присвячено праці таких вітчизняних учених, як: І.В. Волошин, В.М. Жук, Г.Ю. Ісаншина, О.В. Кантаєва, Т.Г. Камінська, С.Н. Крупка, М.В. Куцинська, Ю.В. Пікуш, М.В. Правдюк, А.Л. Правдюк, Л.С. Шатковська, Н.П. Юрчук та ін.

Аналіз результатів досліджень свідчить, що деякі проблеми інформаційного забезпечення та облікового відображення залишаються об'єктами дискусій. Зокрема, в опублікованих дослідженнях відсутні однозначний підхід до визначення сутності інформаційного забезпечення, виокремлення його складників, а також чіткий варіант облікового процесу інноваційної діяльності. У працях учених-економістів є наявні вагомі здобутки, але в результаті постійного інноваційного розвитку та змін, що відбуваються в чинному законодавстві, виникають не вирішені питання облікового відображення інноваційної діяльності, які необхідно досліджувати.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану системи інформаційного забезпечення та облікового відображення інноваційної діяльності підприємства. У процесі досягнення мети поставлені та вирішені такі завдання: розкрито поняття «інновації» як основи ефективного управління підприємством; обґрунтовано зміст, складники та структуру системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності; підтверджено значення облікової системи в інформаційному наповненні; запропоновано розширення інформаційного поля рахунків для обліку інноваційного процесу.

Теоретичною основою дослідження є класичні та сучасні теорії інформаційних і облікових систем.

Виклад основного матеріалу. Економіка будь-якої країни перебуває під значним впливом інноваційної діяльності, що здатна суттєво змінювати економічні цикли, їх характер та тривалість, глибину і частоту, виявляти технологічні межі та розриви.

Інноваційний розвиток підприємств будь-якого виду економічної діяльності зумовлюється передусім вимогами ринку та рівнем інноваційності національної економіки [3]. Саме нововведення відіграють вирішальну роль в економічному зростанні підприємств і, як наслідок, економіки країни у цілому.

Інноваційний розвиток є необхідною умовою успіху сучасного промислового підприємства. Інструментарієм інноваційного розвитку підприємства є засоби, форми та методи діяльності, що спрямовані на стратегічне оновлення, впровадження та використання результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок конкурентоздатних товарів та послуг [9].

Основним завданням активізації інноваційного розвитку підприємства є формування його інформаційного та обліково-аналітичного забезпечення, яке повинно сприяти розширенню можливостей формування та використання їхнього інноваційного потенціалу.

Термін «інновації» як нової економічної категорії ввів австрійський учений Йозеф Шумпетер (1883–1950 рр.). У роботі «Теорія економічного розвитку» (1911 р.) автор уперше розглянув питання впливу інновацій на розвиток і дав визначення інноваційного процесу. Термін «інновація» Й. Шумпетер став використовувати в 30-ті роки ХХ ст. При цьому під інновацією він мав на увазі зміну з метою впровадження й використання нових видів споживчих товарів, нових виробничих, транспортних засобів, ринків і форм організації в промисловості. Згідно з Й. Шумпетером, інновація є головним джерелом прибутку, а він є результатом упровадження новацій: без розвитку немає прибутку, без прибутку немає розвитку [10].

У сучасних умовах господарювання роль інновацій значно зросла. Це пов'язано з тим, що в ринковій економіці інновації являють собою зброю у конкурентній боротьбі, тому що інновація веде до зниження собівартості й можливого зниження цін, до зростання прибутку, до створення нових потреб, до припливу грошей, до відкриття й захоплення нових ринків, як внутрішніх, так і зовнішніх.

Сьогодні у світовій практиці нормативно зафіксовано тлумачення терміна «інновація». У міжнародному стандарті ISO-9004 зазначається, що послідовність робіт, що здійснюються протягом життєвого циклу інновації, становить інноваційний процес [8].

Господарський кодекс України визначає, що інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій із метою виконання довгострокових науково-технічних програм із тривалими термінами окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя [1]. Отже, інноваційна діяльність трактується більш широко – не тільки як виробництво нового інноваційного продукту у виробничій сфері, а й як упровадження організаційно-управлінських інновацій.

Із метою підтримки розвитку економіки України інноваційним шляхом у 2002 р. Верховна Рада прийняла Закон «Про інноваційну діяльність», який визначає правові, економічні, організаційні принципи державного регулювання інноваційної діяльності в країні й установлює форми стимулювання державою інноваційних процесів [5].

У ст. 1 Закону «Про інноваційну діяльність» наведено визначення терміна «інновації»: «Інновації – знову створені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, які істотно поліпшують структуру й якість виробництва та (або) соціальної сфери» [5]. При цьому інноваційну діяльність визначено як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Разом із тим, у Законі України «Про інвестиційну діяльність» під інноваціями розуміють не окремі про-

цес на підприємстві, а лише одну з форм інвестування. Відповідно до цього Закону, інноваційна діяльність – це одна з форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу [9].

У найбільш стислому визначенні під інноваціями слід розуміти кінцевий результат діяльності, спрямованої на створення і використання нововведень, утілених у вигляді вдосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту, яка сприяє підвищенню економічної ефективності підприємств, що їх використовують.

Таке визначення характеризує інновації у двох площинах: з економічної погляду – як засіб підвищення ефективності використання наявних ресурсів; із соціального – як зростання можливостей розвитку з метою досягнення максимізації поточних і перспективних доходів, створення умов стабілізації ринку в Україні.

Інноваційна діяльність містить процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також пов'язані із цим процесом техніко-економічні та інші зміни у соціальному середовищі. У зв'язку із цим об'єктами та суб'єктами інноваційної діяльності є такі (рис. 1).

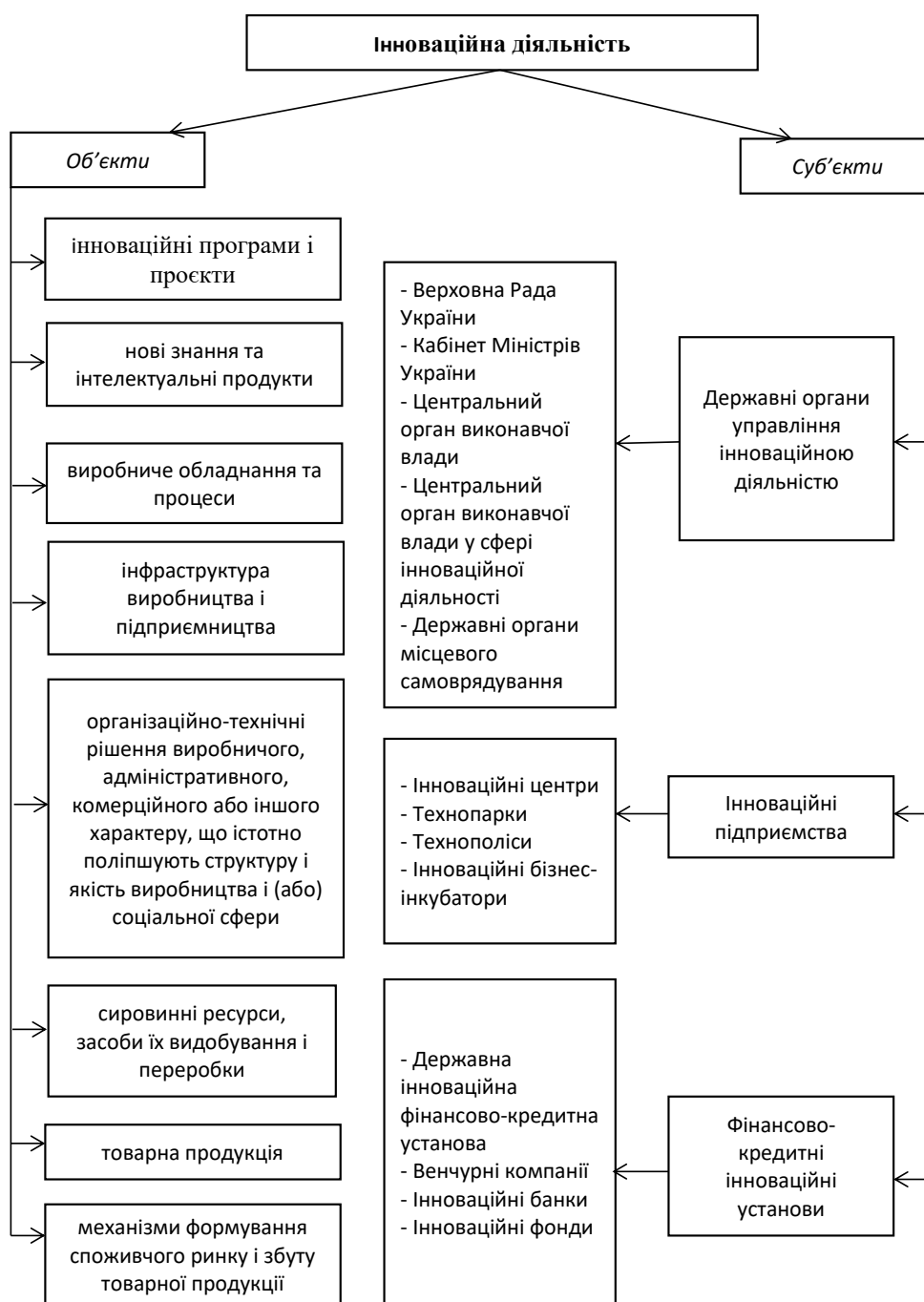

Рис. 1. Суб'єкти та об'єкти інноваційної діяльності

Джерело: складено за [5; 9]

Важливою проблемою сьогодні є створення на підприємстві системи інформаційного забезпечення та вдосконалення облікового процесу інновацій, який би відповідав основним вимогам управління.

Одним із чинників, що гальмують розвиток інноваційної діяльності, є недостатнє інформаційне забезпечення. Воно охоплює сукупність первинних і зведених даних, організацію збереження накопиченої інформації, способи її подання та методи перетворень, правила організації банку даних, методики кодування та пошуку інформації. При цьому необхідно, щоб споживач отримував інформацію з мінімальними витратами на її підготовку [2].

На рис. 2 наведено структуру системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства.

Розширення облікової системи відповідно до її інформаційного наповнення відбувається як у підсистемі бухгалтерського обліку, де постійно з'являються нові поняття та об'єкти, так і в підсистемі внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, яка орієнтована на всебічне забезпечення внутрішніх користувачів інформацією про наявні господарські процеси підприємства в будь-який час та з їх аналізом.

Облікова система повинна реагувати на зміни в економіці підприємства та бізнес-середовищі. Для створення методики майбутньої облікової системи потрібно враховувати впливи не тільки у внутрішньому, а й у зовнішньому середовищі, які не відображають у бухгалтерському обліку. Інноваційно активне підприємство, яке виконує такі умови, може охоплювати всі стадії ухвалення рішення на основі отриманої облікової інформації [2].

Сьогодні в обліку інформація про витрати, доходи, продукцію та фінансові результати від інноваційної діяльності не відображається у систематизованому вигляді. Структура і зміст аналітичного обліку не розроблені, тобто не визначені об'єкти досліджень і розробок, не виділені окремі аналітичні рахунки для обліку витрат, доходів від інноваційної діяльності, джерел її фінансування. Відсутня окрема внутрішня звітність, яка б надавала в систематизованому вигляді інформацію для управління інноваціями. Усе це не дає змоги аналізувати інноваційні процеси, їх пріоритетні напрями та розробляти ефективні заходи з розвитку інноваційної діяльності.

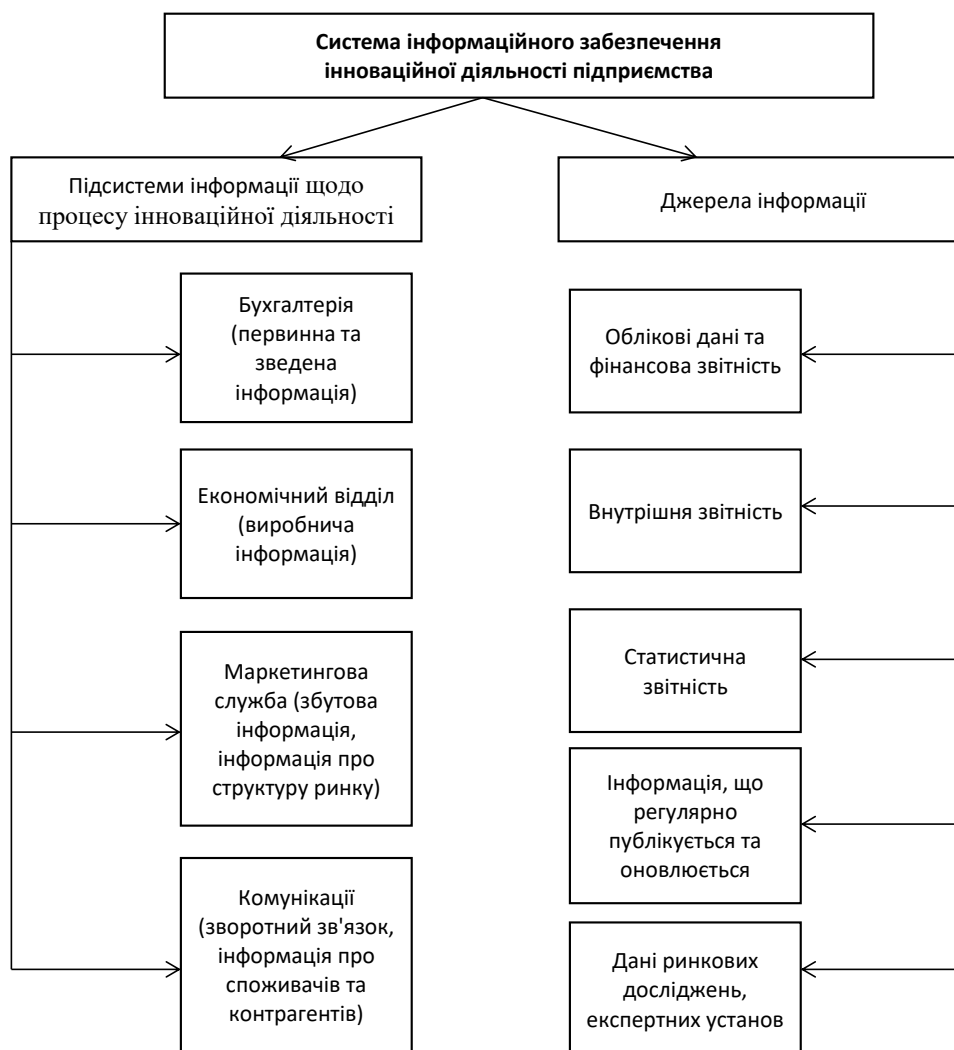

Рис. 2. Структура системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства

Джерело: складено за [3]

Система обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства становить єдність систем обліку, аудиту та аналізу, які взаємодіють через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної й якісної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління інноваційною діяльністю [3].

Із метою вдосконалення бази інформаційного забезпечення обліку інноваційної діяльності пропонується відкривати окремі аналітичні рахунки для обліку інновацій за видами інноваційних витрат (табл. 1).

Розширення інформаційного поля рахунків другого порядку і введення нових аналітичних позицій на рахунках третього порядку дадуть змогу отримувати більш повну та достовірну інформацію про інноваційні процеси на підприємстві для подальшої економічної оцінки ефективності інноваційних проєктів та програм.

Так, виділення спеціального субрахунку на рахунку 23 «Виробництво» надасть можливість вести облік витрат, пов'язаних із випуском інновацій, формуванням їхньої виробничої собівартості тощо.

Виділення субрахунків та аналітичних рахунків на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» забезпечить групування витрат за напрямками здійснення інноваційних заходів щодо оновлення основних засобів виробничого призначення, поліпшить методику обліку інноваційних витрат і зробить можливим здійснення аналізу цих витрат за певний звітний період.

У сфері бухгалтерського обліку відсутні методичні рекомендації з відображення на рахунках бухгалтерського обліку і в облікових регістрах витрат, доходів і фінансових результатів інноваційної діяльності. Крім того, у Плані рахунків та Інструкції про його застосування не наведено типової кореспонденції рахунків щодо відображення витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності.

Відсутність методичних рекомендацій із бухгалтерського обліку витрат інноваційної діяльності призвела до розпорошеності витрат на освоєння нової продукції на різних рахунках витрат, що ускладнює визначення собівартості кожного етапу робіт і формування загальної суми цих витрат. Розроблені в економічній теорії та затверджені на законодавчому рівні підходи до визначення економічної сутності інновацій є основою для розроблення методики їх бухгалтерського обліку.

Висновки. Ефективність управління підприємством значно підвищується за умови ґрунтовно розробленого інформаційного забезпечення. Відповідно, облікова система інноваційної діяльності впливає на діяльність бізнес-одиниці та формує інформаційну базу управління. З огляду на стрімкий розвиток економіки конкурентні переваги, які притаманні інноваційно активному підприємству, мають дедалі коротший термін.

Вирішення завдань системи інформаційного забезпечення та облікового відображення інноваційної діяльності підприємства потребує розв'язання методичних проблем як у методології обліку щодо об'єктивного

Таблиця 1

Робочий план рахунків щодо обліку інноваційної діяльності підприємства

Синтетичні рахунки	Субрахунки	Аналітичні рахунки
23 «Виробництво»	23 «Виробництво інноваційної продукції»	За видами продукції
26 «Готова продукція»	26 «Інноваційна продукція»	За видами інноваційної продукції
39 «Витрати майбутніх періодів»	39 «Витрати майбутніх періодів з упродовження інновацій»	– дослідно-конструкторські роботи в цехах; – монтаж та демонтаж дослідно-конструкторського обладнання; – конструкторська доробка устаткування; – впровадження інновацій технічного характеру
15 «Капітальні інвестиції»	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	– витрати на придбання(створення) інноваційних технологій; – інноваційні технології, придбані за ліцензійним договором; – інноваційні технології, які надійшли від технопарку; – інноваційні технології, утворені в результаті спільної діяльності
70 «Доходи від реалізації»	701 «Доходи від реалізації готової продукції»	Доходи від реалізації інноваційної продукції
79 «Фінансові результати»	791 «Результат операційної діяльності»	Результат від випуску та реалізації інноваційної продукції
90 «Собівартість реалізації»	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»	Собівартість реалізованої інноваційної продукції
94 «Інші витрати операційної діяльності»	941 «Витрати на дослідження і розробки»	– інформаційні витрати; – витрати на підготовку інноваційної діяльності (нематеріальні); – витрати на підготовку інноваційної діяльності (матеріальні); – виробничі витрати інноваційної діяльності
44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»	441 «Прибуток нерозподілений»	Прибуток, отриманий від реалізації інноваційного проєкту

відображення результатів інноваційних процесів, які ускладнюють аналіз та процес управління цими процесами не тільки на рівні підприємств, а й на мезо- та макrorівні, так і у методології економічного аналізу, де досі не є остаточно сформованим аналітичний інструментарій оцінки інноваційних процесів та інноваційного розвитку підприємств.

На організацію та методику обліку інноваційної діяльності впливає той факт, що інновації спрямовані насамперед на підвищення якості продукції для утримання на вітчизняному ринку збуту й виходу на відповідні міжнародні ринки, а також оптимізації процесу виробництва для зменшення собівартості. Структурування інформаційного середовища інноваційної діяль-

ності сприяє адаптації облікової системи до потреб управління.

Розширення інформаційного поля рахунків другого порядку і введення нових аналітичних позицій на рахунках третього порядку дадуть змогу одержувати більш повну й достовірну інформацію про інноваційні процеси на підприємстві з метою оцінювання ефективності інноваційних проектів та програм.

Отже, впровадження в практику підприємств запропонованих підходів та методів із питань інформаційного забезпечення та облікового відображення інноваційної діяльності підприємства сприятиме підвищенню ефективності конкретних інноваційних проектів.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15> (дата звернення: 07.04.2020).
2. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І. Волков та ін. ; за ред. О.І. Волкова. Київ : КНТ, 2006. 648 с.
3. Крупка Я.Д., Питель С.В., Мельничук І.В. Облік інвестиційно-інноваційної діяльності : навчальний посібник. Тернопіль : ТАІП, 2013. 245 с.
4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua / laws/show/z0336-13>. 39 (дата звернення: 07.04.2020).
5. Про інноваційну діяльність : Закон України (зі змінами) від 04.07.2002 № 40-IV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15> (дата звернення: 08.04.2020).
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 (зі змінами і доповненнями). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 08.04.2020).
7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 (зі змінами і доповненнями). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення: 08.04.2020).
8. Системи менеджменту якості. Рекомендації з покращення діяльності : міжнар. стандарт з управління якістю ISO-9004. URL : <http://www.klubok.net/pageid143.html> (дата звернення: 08.04.2020).
9. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
10. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку исследования предпринимательской прибыли, капитала, кредита и цикла конъюнктуры / пер. с англ. Л.И. Кравченко. Москва, 1982. 455 с.

References:

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy (2003). [Commercial code of Ukraine]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15> (accessed 7 on April 2020).
2. Volkov O.I., Denysenko M.P., Hrechko A.P. (2006). Innovatsiyni rozvytok promyslovosti Ukrainy [Innovative development of industry of Ukraine]. O.I. Volkov (Ed). Kyiv: KNT (in Ukrainian).
3. Krupka Ya. D., Pytel S. V., Melnychuk I. V. (2013). Oblik investytsiino-innovatsiinoi diialnosti [Account of investment-innovative activity]. Ternopil: TAIP (in Ukrainian).
4. Natsionalne Polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 1 "Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti": Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy № 73 (2013). [National Statute (standard) of record-keeping 1 the "General Requirements to the financial reporting": Order of Ministry of finance of Ukraine № 73]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. 39 (accessed 7 on April 2020).
5. Pro innovatsiynu diialnist – Zakon Ukrainy № 40 (2002). [About innovative activity – Law of Ukraine № 40]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15> (accessed 8 on April 2020).
6. Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy (1999). [About a recordkeeping and financial reporting in Ukraine: Lavof Ukraine]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (accessed 8 on April 2020).
7. Plan rakhunkiv bukhgalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidprijemstv i orhanizatsii ta Instrukttsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhgalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidprijemstv i orhanizatsii: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy № 291 (1999). [Card of accounts of record-keeping of assets, capital, obligations and economic operations of enterprises and organizations and Instruction about application of Card of accounts of recordkeeping of assets, capital, obligations and economic operations of enterprises and organizations : Order of Ministry of finance of Ukraine № 291] Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (accessed 8 on April 2020).
8. Systemy menedzhmentu yakosti. Rekomendatsii z pokrashchennia diialnosti: mizhnarodnij standart z upravlinnia yakistiu ISO-9004 (2013). [Systems of management of quality. Recommendations from the improvement of activity: international standard from a quality of ISO management -9004]. Available at: <http://www.klubok.net/pageid143.html> (accessed 8 on April 2020).
9. Maiorova T.V. (2009). Investytsiyna diialnist [Investment activity] Kyiv: Centr uchbovoyi literature (in Ukrainian).
10. Shumpeter J.(1982). Teoriya ekonomicheskogo razvitiya issledovaniya predprinimatelskoj pribyli, kapitala, kredita i cikla konyunktury. [The theory of economic development of the study of entrepreneurial profit, capital, credit and cycle of conjuncture] (L.I. Kravchenko, Trans). Moskva: Progres (in Russian).